

Volt egy hetilap...

Majdnem öt hónapig volt hetilapja Szegednek.

Jól emlékszem a tavaly őszi megbeszélésre; a tudományegyetem rektori hivatalában összegyűlt illetékeseknek arról kellett határozni, hogy mi legyen az akkor kéthetenként megjelenő Szegedi Egyetemmel, a város felsőoktatási intézményeinek 27 esztendő lapjával. Az alternatíva a mindössze négy újságriból álló szerkesztőség számára nem volt igazi: az egyik (egyetemi berkekből származó) javaslat szerint pénz hiányában visszafelé kell fejleszteni, vagyis a megjelenés sűrűségét és a terjedelme csökkentve a lapot át kell alakítani afféle belső egyetemi közlönné. A másik javaslat (a szerkesztőségé), az volt, hogy meg kell próbálni üzleti vállalkozással és más módon szaporítani a pénzt, és városi hetilappá fejleszteni a Szegedi Egyetemet.

Ez utóbbi javaslat hátterében kevéssé az újságírók egzisztenciális érdekei munkáltak (akkoriban előnyös állásajánlatokat utasítottak vissza); sokkal inkább az a progresszív politikai megfontolás, miszerint a több tízezer nagyságrendű szegedi értelmiségnek nyilvánosság kell ahhoz, hogy a város életében betölthesse funkcióját. (Ne felejtjük: a helyi nyilvánosságot — már ami a nyomtatott sajtót illeti — akkor is, most is két MSZP-tulajdonú napilap jelentti).

Az érvek csatájának végül a rektor, Csákány Béla vett véget: próbálják meg! — mondta biztatón a szerkesztőnek, s lőn az új címlappal egy korrekciót, nyílt szókimondással politizáló, valódi értelmiségi (kritikus) szemléletű, pályakezdő íróknak, költőknek, esszéistáknak és újságíróknak műhelyt jelentő hetilap. 1989. október 9-től 1990. február 12-ig. Mert tegnap az utolsó számot kapták meg az előfizetők, akiket levélben értesít majd a (volt) fellelős szerkesztő, Gróf Róza, miként kapják vissza az előfizetési díjat...

Az ok? Megint a pénzhiány, és még valami... Előbb a pénzről: ezzel foglalkozó szakemberek híján maguk az újságírók próbálták meg előteremtési a minisztérium és az egyetem kevéssé összegei mellé a hiányzó, napi munkájuk mellett, iszonyú erőfeszítéssel. Mivel a lapgazda merészebb üzleti kísérletet (kft.) nem engedélyeztet, szponzorokat igyekeztek fölajtatni, alapítványt létesítettek, ösztöndíjakra pályáztak. Elinult minden — de nem elégé.

Januárban kiderült, hogy a korábbi — nem üzleti alapú — terjesztési-előfizetési szisztéma megszüntével életbe vágós szükség van több ezer egyéni előfizetőre — de nem lett, csak néhány száz. Aligha tévedünk, ha a hetilap megszűnésének fő okát a szegedi értelmiség (egyéltalán; a helybeli pol-

gár) lehangoló érdektelenségében látjuk.

Vagy mégis? Hiszen a szerkesztőség egyáltalán nem rendelkezett azokkal a feltételekkel, amelyek egy számottevő előfizetői tábor — ripsz-ropsz — megsejlesztéséhez szükségesek. Ilyen módon kizárólag azok az egyetemi oktatók, pedagógusok, orvosok, más értelmiségiek mondott szakmák művelői értesültek arról, hogy a lap életfeltétele ha előfizet, akik személyes kapcsolatban voltak a szerkesztőséggel. (Az orvosgyógyezmény pedig pénzzel is támogatta a kiadást — rektori hivatalában például nem akadt szabad kapacitás arra, hogy az intézetekbe kézbesítsék az előfizetőknak az újságot.)

Miután kiszámolódtott, hogy az árak emelkedésével majdnem évi négy millióra kerülne a hetilap előállítására, nyilvánvalóvá vált, hogy bár ígerte, a megnyereséges — de a papíráremelés miatt milliókat veszítő — Délmagyarország sem képes a Szegedi Egyetem szükséges mértékű anyagi támogatására, határozott a JATE tanácsa: a hetilap február 12-én jelenjék meg utoljára. S mivel Európa felé igyekszik az egyetem, újság nélkül mégsem maradhat, megvalósul majd ama fönti javaslat: lesz a hetilap helyett ritkábban megjelenő, kisebb terjedelmű, kifejezetten a felsőoktatás ügyeivel foglalkozó — diáklap.

Más kérdés, hogy a 27 éves Szegedi Egyetemmel azonos értékű műhely lehet-e majd az utód a szegedi újságíróképzésnek (amelyet Soros-pályázattal is megcélzott a JATE)? Az viszont zihér, hogy a fiatal íróknak elveszett a publikációs lehetőség (ha csak „be nem szoknak” a Délmagyarország számukra ezennel följajlott magazin-oldalára) — és Szeged gondolkodó polgárainak egy értékes fóruma.

Azért még reméljük: nem örökre. A Délmagyarország erősen érdekelt abban, hogy létezzon a Szegedi Egyetem (lapunk munkatársi gárdájának zöme hagyományosan ebből a műhelyből verbuválódott), illetve olyan városi hetilap, amely a pályakezdők színvonalas fóruma és fölnevelő iskolája — ahol értelmiségi gondolkodásmódot és életformát lehet elsajátítani, abban is érdekelt vagyunk, hogy valódi nyilvánossága legyen a Dél-Alföld központjának, mert csak akkor lesz demokráciája. Mindezek miatt, és mert a mi szerkesztőségünknek is szüksége van jó szakemberekre, nem szeretnénk, ha szétszéledne az egyetemi lap munkatársi gárdája. Közülük Újszász Ilona máris a DM munkatársa. S bizakodunk, hogy inkább előbb, mint utóbb eleget látják majd az egyenes összefüggést ebben a városban is — nyilvánosság és demokrácia között.

(Sulyok)

PACSIKA EMÍLIA

Filmlevél

A legutolsó filmszemle terméséről Kornis Mihály, a zsűri egyik tagja azt nyilatkozta a Gondolat-jelnek: a mezőnyt a közepeszerű dokumentumfilmek uralták; Kovács András a Táskarádió riporterevel annak titkát kereste, vajon miért nem születnek inkább játékfilmek a közelmúlt történelem tényképeiből. A rádióban elhangzott kérdéseknek szinte cáfolata volt a tévé esti filmje: a Soha, sehol, senkinek.

A filmet mintha egy koravén gyermek írta, rendezte volna. S a néző is annak érezhette magát, miközben a megkiskorúsítottak tehetetlenségével engedte oda lelket az erőszaknak, a megalázó pillanatok döféseinek. A jól idomított gyermek beidéződésével vette tudomásul a pofont, rúgást, a kiszolgáltatott kiskorúak passzív rezisztenciájával az igaztalanságot, s „a mesék mindig jól végződnek” örök reménységével az irracionálizmust. Sokan, akik emlékeznek a filmben felvillantott korra, mint a titkokat mindig komolyan kezelő gyerekek, soha, sehol, még maguknak sem vallották be eddig, hogy ott, akkor az ember fajt élesen két táborra osztották. Az egyiknek katonái ütnek, a másinak az ütetést kell állniuk. Az egyik tábor fel-, a másik örökre leértékelődött szemünkben. Keve-

sekben gyermeki dac, a fogvacogató félelem évek alatt fájdalmas, lelket nemesítő bölcsesség szelődött — mint ahogy a szén a hosszan tartó nyomás alatt gyémánttá kristályosul — immár a csöppnyi elégtétel, az igazságszolgáltatás igénye nélkül transzponálódott költészetté.

Persze, ehhez érzékenység, finomság, óriási fegyelmezettség kell, olyan, amilyen a rendezőé, Téglásy Ferencé. Aki először valósággal irigylésre méltónak láttatja a hortobágyi pajtába költözött család tagjainak szoros, mély kapcsolatát. A rendkívüli helyzetben is őszinte, igaz, egymáshoz nyitott szívvel közelítő emberek rezdüléseit. A történet néhány mondat. Egy horthysta tisztet (Kozák András remekel ebben a szerepben) állapotos feleségével (Jolanta Grusznic) és két gyermekét 1951-ben kitelepítik egy vidéki tanyára, ahol kulák, végrehajtó, zsidó, keresztény, hithű és egyáltalán nem hithű kommunista él a felülről ráért törvények szerinti életét; a falu, a vidék eddig természethez, földhöz igazított, ve-

téssel, aratással, lóval, tehénnel, libával összekötött mindennapjait. A pesti értelmiségi család szokásai és foglalkozása miatt „békeidőben” csodabogárnak számítana az ittenieknek. A messziről importált törvények azonban két színűre festik a falut. Csak büntetők és büntetendők léteznek. Itt a beszolgáltatás végrehajtókra és kiszolgáltatottakra osztja az embereket, S a falusi gazda a rakoncátlan lovat betörni tudó, volt katonatisztre épp oly nagy tisztelettel tekint, mint az óréa.

A film mégsem egyszerűsödik, silányul a jók és rosszak harcának rajzolatává. A rendező nem éri be a karakteresen negatív és pozitív figurákkal. A gyönyörűen fényképezett képsorokon (ezek Pap Ferenc operatőrt dicsérik) a kitelepítéskor egymást még szerelemmel szerető két embernek a családért és egymásért vívott küzdelmet követhetjük nyomon, a mindent túlságosan is jól értő kisgyermek szemével. S a tanulság amilyen egyszerű, olyan rettenetes: az ember önmagából kifordító erők a legharmonikusabb kapcsolatot is darabokra zúzzák.

És a nem embernek való törvények okozta sebeket soha, sehol, senkinek nem sikerült még maradéktalanul begyógyítania.

Kelet-európai intim

Center. Valahol Budapest Belvárosában. A cégtáblát nem könnyű észrevenni, inkább csak piros színe hívja fel magára a figyelmet. Szimpla lépcsőházi bejárat, jobbra is, balra is elegáns üzletek. A kirakatok előtt ügyelő nézelődők vásárlási szándéka korántsem biztos, sokan közülük — legalábbis a kezdők — a díszes portálok közé szorított kapura koncentrálnak. A bejárat mögött frissen — s láthatóan futtában — festett lépcsőház, benne eligazítótábla, amely a békebeli emelet megmászására biztat.

csönz, a többség a videóboxokba igyekszik. Nagyon különbözőek. Elegáns, nyakendős, diplomatastáskás, jó képű harmincas; reszkető kezű, botra támaszkodó, hetvenes; tiszta munkaruhás, szerszámotstáskás karbantartó, valahol két kis javítás között; jóval húsz alatti, pattanásos képű kamasz; borostás, délutáni műszakba készülő munkás. Többnyire férfiak. Néha merészebb közép- és főiskolás lányok is körbeszaladnak, párok szinte soha. Ez nem ez a műfaj.

Normál üzemmód

Február eleji péntek, délelőtt negyed tizenegy. Húsz-harminc ember; a polcokhoz kényelmesen oda lehet férni. Minden olajozottan működik.

— Nézni?
— Igen.
— Kettőszázat kérek.
— Körülbelül mennyit kell várnom?
— Tíz-tizenöt percet.
— Köszönöm.
— 1032-es!... 1032-es?!... 1037-es!
— 1037-es.

— A 15-ös fölkébe legyen szives. Kérem, zárja be maga után az ajtót.

— Nézni?
— Megvenném...
— Háromezer-kettőszázat kérek.

— Originál?
— Természetesen, csak ilyet forgalmazunk.

Egy úr lép a pulthoz, hat magazinnal a kezében. Mind különböző. Ötezer-valahány százat fizet, szemrebbenes nélkül. Mintha egy helyi-értékkel elcsúsztatva számolna.

Teljes sebesség

Háromnegyed tizenegy felé már egyre többen vannak, a kazettás polcokhoz nehéz odaférni. A segédhez közők és egyéb felszerelések vitrinjei most jobbra üresek, csak a ruházati rész teljes értékű. A többi most pakolják. Egyre több szürke kartondoboz halmozódik fel a kissé már zsúfolt helyi-

— Uram, én nem ezt a filmet választottam. A kazettán egy barna, ebben meg mindenki szöke volt.

— Sajnálom, uram. Remélem, ez sem volt rossz.

Olajozottan

Folyosó, kétoldalt számozott — összesen húsz — fölkével. Minden piros, a világítás takarékos. Teljes a hangzavar, a boxoknak ugyanis nincs tetejük. Kéthárom-kissé hangosabb készülék uralja a terepet. Az éppen üres fölke ajtaja nyitva, a zár elfordításakor halványul a fény, egyidejűleg valami elektromágnes is bekapcsol.

A keskeny, rövid, meglehetősen szűk, különben tiszta kabin felszerelése egyszerű. A lejátszókkal egyező márkájú, 51 centiméter képátmérőjű Gold Star, egy darab műanyag kerti szék, két fogas, üres műanyag vödör, papírtekercs, egészségügyi minőség, annak is a duplaszázas változata. (A „váróhoz” tartozó mellékletből sajnos hiányzik ugyanez.) A tévé képernyőjéről fizikai lehetetlenség másfél méternél messzebbre kerülni, ekkor is már az ajtóknak feszíti a fejét az ügyfél. Ja persze, a pesti Belvárosban vagyunk, és a bérleti díjak... azok már az európaihoz közelednek. Mint ahogy ez a tömegigényeket szolgáló vállalkozás is. Kis hibákkal, de olajozottan...

Kovács András

Katonák és civilek

A katonai és a polgári szféra kapcsolatai a demokratikus többpártrendszerben címmel kétnapos nemzetközi konferencia kezdődött Budapesten a Magyar Külügyi Intézet és az egyesült államokbeli Rand Corporation rendezésében. A budapesti tanácskozás megnyitja azt a többfordulós műhelyvita-sorozatot, amellyel a Magyar Külügyi Intézet hozzá kíván járulni a demokratikus többpártrendszerre való átmenet elméleti megalapozásához.

A katonai és a civil szféra kölcsönhatásait elemző sorozatnyitó tanácskozás társrendezőjeként választotta a Rand Corporationt világszerte a Pentagon legfontosabb kutatóintézetének te-

kintik. Az érintett témakörök között szerepel a nemzetvédelmi doktrína meghatározása, a Parlament szerepe a katonai szféra ellenőrzésében és a honvédelemnek szánt erőforrások elosztásában.

A konferencián a szakértők mellett amerikai részről magas rangú katonai vezetők is részt vesznek, köztük George R. Stotser tábornok, az ötödik amerikai hadsereg parancsnoka és Richard O'Leary, a légierő tábornoka. Magyar részről külön-külön pártok, illetve a Független Jogász Fórum szakértői, képviselők, kutatók, valamint a magyar tábornoki kar magas rangú vezetői kapcsolódnak be a konferencia munkájába.

Kétszáz forint per óra

Ahol véget érnek a magazinok, rindjárt kezdődnek a kazetták, pontosabban, csak a műanyag — színes képekkel elől-hátul illusztrált — dobozuk. A téma ugyanaz, a fedőlap szintén. A hátsó borító azonban már különböző. Három-öt kép felvonultatja a szereplőgárdát, s utal a műfajon belüli hovatarozásra. Az eredeti — a magazinokhoz hasonlóan — kizárólag tőkes importból beszerzett kazetták ára 2 ezer-4 ezer 500 forint közötti. A kínálat bőséges, több mint százféleből választhat az érdeklődő.

Vásárolhat, illetve nézhet, mert ezt a műfajt, ellentétben a terem közepén kínált, sima kalandfilmekkel, nem kölcsönzik. Viszont cserélik, akarom mondani, visszavásárolják a náluk vett, természetesen megjelölt kazettákat. Így olcsóbb a következő. Egyszeri befektetéssel a visszavásárlás rendszere gyakorlatilag nem sokkal különbözik a kölcsönzéstől. A 30 és 60 perces kazetták a helyszínen is nézhetők, 100, illetve 200 forint befizetése ellenében. A másfél órák kazettákra ez nem vonatkozik, azok csak megvásárolhatók. A közönség kisebb része a vevő, a köl-

Heti áruajánlatunk

Bőröndök	1560 Ft helyett 1250 Ft-ért, 1340 Ft helyett 1070 Ft-ért, 1140 Ft helyett 910 Ft-ért.
Posztócipő női	430 Ft helyett 300 Ft-ért.
férfi	500 Ft helyett 350 Ft-ért.
Papucs, férfi	400 Ft helyett 250 Ft-ért.
Pizsama	500 Ft helyett 300 Ft-ért.
Ing	300 Ft helyett 180 Ft-ért.
Pléd	400 Ft helyett 240 Ft-ért.

és számos egyéb cikk reklámáron, amíg a készlet tart.

ÚJDONSÁG: Hűtőtáska 650 Ft-ért, gördeszka 990 Ft-ért.

NEMCSAK EGYSZER JÁR JÓL, HA NÁLUNK VÁSÁROL!

Kultúrcikkosztály

SZEGED NAGYARUHAZ